

CONFESIUNILE UNEI MAME IMPERFECTE

Cum îți transformă copiii viața

DR. HARRIET LERNER

Cuvânt-înainte la ediția în limba română de
ANDREEA ESCA

Traducere din limba engleză de
DANA-IOANA CHIRIȚĂ

Cuprins

<i>Cuvânt-înainte la ediția în limba română,</i> de Andreea Esca	9
<i>Mulțumiri</i>	11
<i>Introducere</i> Perspectiva unei mame despre maternitate.	15

Partea I

Inițierea

Capitolul 1

Concepția și nașterea: curs intensiv despre vulnerabilitate	21
--	----

Capitolul 2

Ești potrivită să fi mamă?	32
--------------------------------------	----

Capitolul 3

Apariția bebelușului și alte riscuri legate de parenting. . .	48
---	----

Capitolul 4

La răscruce de vânturi: noua <i>lui</i> viață și noua <i>ta</i> viață . . .	73
---	----

Partea a II-a

Proba focului

Capitolul 5

Destulă vină, mulțumesc!	101
------------------------------------	-----

Capitolul 6

Va deveni copilul tău un criminal în serie?	115
---	-----

Capitolul 7

Cercelul lui Ben și alte lupte pentru putere	132
--	-----

Capitolul 8

Cum să le vorbești copiilor cu care nu poți să vorbești.	161
---	-----

Copii mari, provocări mari

Capitolul 9	
Măncarea și sexul: când îți transferi problemele în întregime	189
Capitolul 10	
Fiica ta e cu ochii pe tine	215
Capitolul 11	
„Băiatul mamei“ nu e „băiat rău“	234
Capitolul 12	
Frații, între ei: agonie și extaz	249
Capitolul 13	
Peste douăzeci de ani, vor mai vorbi copiii tăi unul cu altul?	263

Partea a IV-a

Ce nu ți-a spus niciodată mama ta

Capitolul 14	
Ce fel de mamă își urăște vreodată copiii?	285
Capitolul 15	
Ce le așteaptă pe mamele vitrege.	299
Capitolul 16	
Dans în familie.	316
Capitolul 17	
Cuibul gol... Uraaa?!?	333
<i>Epilog</i>	
Copii? De ce să-ți asumi riscul?	355
<i>Note bibliografice</i>	361

Cuvânt-înainte la ediția în limba română

Când m-a rugat Gáspár György să scriu acest cuvânt-înainte, i-am declarat că mă consider cea mai nepotrivită persoană, deoarece n-am citit nicio carte de parenting și mi-am crescut copiii „după ureche“. Numai că a insistat, așa că iată-mă scriind pentru prima dată un cuvânt-înainte pentru o carte despre relația părinte-copil.

Mi-am dorit copii de când mă știu, și asta probabil și datorită mamei mele, care spune că un copil e cea mai mare bucurie pe lumea asta. De altfel, îmi amintesc când i-am declarat mamei, prin adolescență, că, dacă nu voi putea rămâne însărcinată, eu voi adopta un copil. Îmi pusesem oarecum și o limită, mă gândeam că ar fi bine să devin mamă până pe la 24 de ani, iar când am depășit această vârstă începuse să mă deranjeze.

Acum îmi pare bine că nu am născut mai devreme, pentru că în jurul vârstei de 24 de ani am trăit cea mai intensă și distractivă perioadă din viață, atât din punct de vedere personal, cât și profesional, lucru care cu siguranță nu ar fi fost posibil dacă aș fi fost deja mamă. Deoarece, cu tot ajutorul de care am beneficiat din partea părinților, și care a fost enorm, tot n-aș fi putut face multe lucruri, fiindcă responsabilitatea unui copil te preocupă nonstop. Iar din ce cresc, provocările devin și ele tot mai mari. Mă și amuză prietenele mele care îmi zic „Ce-ți mai pasă, ai copii mari!“ Le las să mă invidieze, că vine vremea când vor fi și ai lor adolescenți – exact așa cum reiese și din rândurile scrise, atât de frumos, în această carte de către dr. Lerner.

Copiii au reușit să-mi aducă bucurie pură, dar și îngrijorare maximă. Copiii sunt în stare să te facă mai fericită ca nimeni

Capitolul 1

Concepția și nașterea: curs intensiv despre vulnerabilitate

Am rămas însărcinată în modul tradițional. Niciodată nu am crezut că asta s-ar putea întâmpla cu adevărat, pentru că ideea de a avea o întreagă ființă care crește în interiorul meu mi s-a părut atât de bizară încât numai lunaticii sau fanaticii religioși ar lua de bun faptul că realmente s-ar putea întâmpla. Și apoi mai e și chestiunea ieșirii copilului, adică ceva la care nicio persoană normală nu ar dori să se gândească.

Aveam 30 de ani când am rămas însărcinată pentru prima oară. Înainte de asta, nu mai simțisem nicio tresărire maternă. Când prietenii mei își aduceau la petreceri copiii în micile lor cărucioare, îmi părea rău pentru ei (părinții), fiindcă toată treaba părea să fie un mare deranj. Iar când eram întrebată dacă mi-ar fi plăcut să țin în brațe unul dintre acei copii minusculi, ciripeam cu fals entuziasm: „O, da!“ Eram politicoasă doar sau încercam să fac lucruri ce păreau normale. Întotdeauna mă așezam înainte de a permite cuiva să-mi pună în brațe copilul, fiindcă sunt neîndemânatică și știam că, dacă era cineva susceptibil să scape copilul, eu eram aceea.

Să afirm că nu eram mămoasă e prea puțin spus. Mă bucuram de compania adulților, iar ideea mea despre distracție nu însemna să-mi pierd timpul cu copii care nu erau în stare să se îmbrace singuri, să folosească toaleta ori să

susțină o conversație interesantă. Prin contrast, soțul meu, Steve, iubea cu adevărat copiii. Niciodată nu și-a făcut griji că i-ar putea scăpa din brațe. Am plănit dintotdeauna să avem copii, dar – în ceea ce mă privea – nu atâta vreme cât dorința nu venea din suflet. Pur și simplu, mă gândeam că a avea copii era o experiență importantă de viață și nu trebuia s-o ratez, așa cum nu voiam să ratez un concert live sau să călătoresc prin Europa. Deși eram conștientă că a avea copii era un lucru normal, am amânat asta cât am putut de mult.

În orice caz, imediat ce am primit vestea că eram însărcinată, m-am umplut de importanță și mândrie. Îmi venea să-i înșfac de braț pe străinii din supermarket și să le spun: „Hei, s-ar putea să arăt ca o persoană obișnuită, dar sunt însărcinată, să știi!“ Simplul fapt că și alte femei trecuseră prin asta înaintea mea nu conta – înregistrasem, nici mai mult, nici mai puțin decât o realizare personală miraculoasă.

Încrederea mea în sine s-a amplificat și mai mult după ce am parcurs primul trimestru fără pic de greață sau vreun alt disconfort. Mi se părea că e meritul meu faptul că lucrurile decurgeau atât de lin, așadar, am conchis că era un semn bun – la urma urmei, poate chiar eram făcută să fiu mamă.

Însă la începutul celui de-al doilea trimestru, au apărut pete de sânge pe lenjerie, apoi am sângerat de-a binelea. Doctorul meu m-a întrebat dacă voiam să iau în calcul un avort, deoarece riscul ca bebelușul să aibă leziuni pe creier era semnificativ. Uneori, nu sângeram deloc și mă încărcam cu speranțe, alteori, sângeram rău și credeam că ori eu ori copilul eram pe moarte. Mă lăsam copleșită de panică, asfixiată cu un amestec de teroare vizavi de supraviețuirea noastră (a amândurora) și cu un fel de obidă față de uter la idea că ruina sofaua foarte scumpă a cuiva.

M-am consultat cu un expert de la University of Kansas Medical Center, apoi m-am transferat la cel mai bun obstetrician din Topeka – unul cu remarcabile abilități de

diagnosticare și care nu credea că bebelușul meu ar avea leziuni pe creier. În esență, toată afacerea era o loterie. Nu știam dacă va rămâne atașată de uter suficientă placenta, din cauză că fusese implantată prea jos și se destrăma pe măsură ce sarcina progresa. Din perspectivă medicală, există, probabil, un mod mai corect de a descrie ce se întâmpla, dar așa mi-am perceput eu situația în acel moment. Aveam un făt sănătos în uter și credeam că medicina, așa avansată cum era, ar fi trebuit să știe cum să facă placenta să stea la locul ei. Părea un aspect tehnic minor, care nu putea să aibă consecințe de viață și de moarte.

N-a fost ușor să-mi stăpânesc anxietatea. Pe când sarcina împlinise vreo cinci luni, într-o seară, Steve și cu mine priveam un film de aventuri la TV, despre un grup de oameni prinși într-un lift dintr-un zgârie-nori. Personajul negativ, furișat deasupra lor, tăia cablurile de oțel care susțineau cabina. Panica se răspândise printre cei captivi, pe măsură ce se balansau în aer, viețile lor atârând acum de un singur fir. Ce intrigă stupidă și plictisitoare, mi-am spus. În clipa următoare, am simțit că nu mai pot să respir. I-am spus lui Steve că aveam să leșin ori chiar aveam un atac de cord; sau, mai rău, aveam să mor. „Cheamă doctorul acasă“, i-am ordonat soțului meu îngrozit. „Trezește-l din somn!“

„Pare a fi hiperventilație, nu-i așa?“ a remarcat doctorul după ce m-am recompus suficient cât să-i descriu simptomele. Ar fi trebuit să-mi bag capul (și să respir) într-o pungă de hârtie. Acum, când era clar că aveam să trăiesc, mă simțeam prost că-l treziserăm în miez de noapte – doi psihologi care nu fuseseră în stare să recunoască simptomele obișnuite ale anxietății. Imaginile de la televizor trebuie să fi declanșat teroarea mea legată de ceea ce se întâmpla în interiorul organismului. Imaginea oamenilor prinși în acel ascensor cu cablurile slăbite, amenințați să se prăbușească în gol spre o moarte sigură, mi-a rămas în minte multă vreme.

Sarcina era acum aproape singurul lucru de care-mi păsa. Îmi doream acel copil cu o înverșunare pe care n-o credeam posibilă și aș fi izbucnit în lacrimi dacă m-aș fi regăsit la coadă la supermarket lângă o mamă și copilul ei. Nu sunt sentimentală când vine vorba de un embrion, așa că nu aveam cum să anticipez intensitatea mistuitoare a acestei legături și nici cât de devastată aveam să mă simt la ideea unei asemenea pierderi. Îmi doream cu o mare, mare, mare disperare acest copil, dar ceea ce promisem pe moment era un curs intensiv despre cum e când te simți complet vulnerabil și neajutorat. Într-adevăr, să ai copii – chiar și în așa-numitele circumstanțe normale – e o lecție pe care n-o uiți toată viața, despre cum te simți când pierzi controlul asupra situației. Deci, dacă se-ntâmplă să fii una dintre acele persoane total dependente de control, te sfătuiesc să eviți cu orice preț să faci ori să adopți copii.

* * *

Mi s-a spus să mă aștept la o operație cezariană și la o naștere prematură. Dar, ca un act de speranță, Steve și cu mine ne-am înscris la un curs de naștere naturală, în incinta spitalului local. În afară de noi, se aflau acolo doar cupluri normale, cu sarcini normale. Persoana care preda cursul părea să fie genul acela de om care n-ar trece niciodată prin ceva atât de necuviincios ca o naștere și ne vorbea cu o falsă can-doare – pe care unii o folosesc când li se adresează bătrânilor și copiilor. Cuvântul „femeie“ nu se afla în vocabularul ei. Vorbea întotdeauna despre o „doamnă“. De exemplu: „O doamnă poate observa că se secretă un dop de mucus pătat de sânge, la declanșarea travaliului.“ Sau, la plural: „Dumneavoastră, doamnelor, veți avea părul pubian ras când veți fi internate în spital.“ În timpul fiecărei ore, mi-a trecut prin cap s-o abordez politicos pentru a-i sugera să

încerce cuvântul „femeie“ măcar o dată sau de două ori, însă niciodată nu mi-am adunat curajul s-o fac. Încă mai aveam sângerări sporadice, nervii mei erau întinși la maximum și devenisem teribil de superstițioasă; așa încât eram convinsă că întreaga placentă avea să se desprindă de peretele uterin, dacă o supăram pe profesoară cu solicitările mele radical feministe.

Am ridicat mâna la curs pentru a pune două întrebări – de fapt, aceeași întrebare spusă în două feluri: „Cum știi când intri în travaliu?“ și „Cum simți contracțiile când apar pentru prima dată?“ La fiecare întrebare, profesoara a răspuns: „Unele doamne spun că seamănă cu crampele menstruale.“ Am ascultat cu atenție răspunsul ei, fiindcă tindeam să fiu absentă. Cu siguranță, nu-mi doream ca, brusc, să văd capul copilului ițindu-se când nu eram atentă, fiindcă ar fi fost prea târziu pentru cezariana mea (despre care mi se spusese că ar fi fost necesară pentru a salva viața copilului și pe cea proprie). Lăsând la o parte neatenția, chiar mă terifia neputința mea de a garanta că bebelușul sau eu aveam să ieșim cu bine din asta.

Capitularea

Abia mult mai târziu, am ajuns să înțeleg că trebuia să mă predau în ghearele fricii. Că sarcina și nașterea inevitabil ne învață despre capitulare în fața forțelor mai puternice decât noi. „Abandonul“ nu e în firea americanilor, iar cei mai mulți dintre ei îi asociază acestui cuvânt o conotație foarte negativă. Să abandonezi înseamnă să pierzi, să ridici mâinile în aer pentru a-ți recunoaște înfrângerea. În schimb, cultura noastră ne învață să deținem controlul. Se presupune că bărbații trebuie să fie responsabili de alți bărbați, de femei și de natură. Femeile ar trebui să-i controleze pe copii (de parcă ar putea). Capitularea are conotația de a renunța, de a eșua,

Respect pentru oameni și câini

în loc să ne ridicăm deasupra forțelor sau evenimentelor care sunt mai puternice decât noi.

E în spiritul american să credem că fiecare problemă are o soluție și că fiecare obstacol poate fi depășit. Credem că suntem creatorii propriului destin și că primim ceea ce merităm. Când lucrurile devin dificile, ne străduim mai asiduu, facem un nou plan, gândim pozitiv și ne clădim de la zero calea spre succes. Tot ce merge prost poate fi reparat – dacă nu de noi, atunci în mod sigur de un doctor (ori un terapeut, rabin, preot sau vindecător). O mare parte din durerea și mâhnirea pe care o mamă le simte provine din credința că ar trebui să ne ținem sub control copiii (când e destul de greu să ne ținem sub control pe noi înșine).

Până în momentul în care sarcina mea a fost catalogată drept „complicată“, am presupus că viața mea de adult va decurge așa cum am plănuțit-o, că nimic rău nu mi s-ar putea întâmpla vreodată. Rațional, știam că lucrurile nu funcționează chiar așa, fiindcă lucruri rele li se întâmplă tuturor. Și, într-adevăr, niște lucruri rele mi s-au întâmplat și mie. Dar credeam în secret că puteam cu certitudine să duc sarcina la termen, suficient fiind să-mi pun în minte așa ceva. Realist vorbind, sarcina este un proces care se desfășoară în mare măsură în afara controlului nostru și nu există cale corectă sau greșită de a trece prin asta.

* * *

Cum ne putem pregăti cel mai bine pentru sarcină? Să ascultăm vocea unei proaspete mămici:

Imediat ce am aflat că sunt însărcinată, am început să citesc tot ce mi-a căzut în mână. Voiam să fiu cât se putea de informată. Am devenit expertă în dezvoltarea fătului. Am studiat aspectele biologice, hormonale și emoționale ale sarcinii. Am citit totul despre naștere. Voiam să știu exact

ce avea să se întâmple cu corpul meu și ce mă aștepta la fiecare pas. Când nu citeam, vorbeam cu alte femei și primeam sfaturi. Pentru mine, cunoașterea însemna putere.

Prin contrast, o mamă a doi copii mi-a împărțit următoarele:

Imediat ce am anunțat că sunt însărcinată, alte femei au început să-mi povestească istoria lor personală. Nu le cerusem să-mi împărtășească experiența lor și nu-mi doream în mod special să le ascult. Voiam să am încredere în Univers, ca să-mi pot considera sarcina un proces normal, care nu-mi impunea să devin un fel de expert. Nu am citit nimic pe tema asta, pentru că-mi doream doar să trăiesc momentul. Nu voiam să devin captiva unor false așteptări sau a temerilor pentru viitor. Dacă auzeam povești de groază, doar m-ar fi înfricoșat. Dacă auzeam despre sarcinile perfecte, aș fi fost supărată în caz că a mea nu decurgea cum trebuie. Primeam informațiile esențiale de la doctorul meu, care supraveghea sarcina. M-am pregătit pentru naștere naturală. Știam tot ce era important. Dincolo de asta, țineam doar să trăiesc experiența până la capăt, orice s-ar fi întâmplat.

Aceste două femei pot părea la fel de diferite ca ziua și noaptea, însă relatările lor reflectă fațetele opuse ale aceleiași monede. Ambele descriu felul în care au făcut față unei experiențe catastrofice. Când spun „catastrofă“, nu mă refer la un dezastru sau la o tragedie. În acest context, catastrofă înseamnă „enormitatea răscolitoare a experienței noastre capitale“, așa cum explică Jon Kabat-Zinn în cartea lui, *Full Catastrophe Living*.

Sarcina și nașterea pot fi ori sfâșietoare ori însuflețitoare. Același lucru e valabil și pentru procesul adopției. Fie că aceste călătorii decurg lin, fie că nu, totuși nu există alte experiențe normative în viața noastră, în afară de propria naștere și moarte, care să ne supună unei asemenea schimbări și

transformări masive, într-un interval de timp relativ scurt. Provocarea constă în a trăi pe deplin experiența și, uneori, de a trece prin asta cât de bine putem.

Chiar dacă lucrurile merg ca la carte, ceea ce statistic e foarte probabil să se întâmple, sarcina tot rămâne o lecție despre capitulare și vulnerabilitate. Corpul tău devine un teritoriu ocupat; trăiești cu ideea că nașterea este un joc al sortii; și știi cumva că, la un anumit nivel, viața ta va fi în curând modificată în moduri pe care nici măcar n-ai început să ți le imaginezi. Indiferent cât de bine te pregătești, nu vei avea capacitatea să conduci spectacolul. Ești în mijlocul unei catastrofe absolute și singurul lucru pe care poți conta, cu certitudine, e schimbarea.

Și toate astea duc la un... bebeluș?!

Cu atât de multă anxietate legată de sarcină, aproape am uitat că rezultatul final ar fi trebuit să fie un copil. Dar, pe 5 iunie 1975, m-am trezit în miezul nopții și, spre uimirea mea, am observat că aveam crampe menstruale. Mi-am căznit creierul să explice cum – pentru Dumnezeu! – apăruseră, când nici măcar nu-mi puteam aminti de ultima menstruație. Mi-am imaginat că totul o luase razna, deci iată încă o mostră de ciudățenie din partea corpului meu complet nestatornic. M-am gândit să caut cutia de Midol, dar atunci mi-am amintit că doamnele însărcinate nu iau medicamente. Prin urmare, m-am întins în pat, sigură că vor dispărea și crampele menstruale, de vreme ce era inadecvat pentru ele să se afle acolo încă de la bun început.

În jargonul profesiei mele, intrasem în faza de „negare“ (*denial*), care – așa cum spune și zicala din engleză – nu are nicio legătură cu Nilul din Egipt (*the Nile*). Sorocul fusese estimat în august, așa că travaliul în iunie era de neconceput. Deci am adormit împreună cu crampele mele, numai pentru

a fi trezită câteva minute mai târziu de ceva ca un torent revărsându-se din mine și despre care am crezut că ar fi sânge – ceea ce ar fi însemnat că aveam să mor în câteva minute, de vreme ce nu exista nicio cale de a ajunge la spital suficient de repede pentru a-mi fi salvată viața.

L-am trezit pe Steve cu o izbitură, iar el a zburat din pat pentru a aprinde lumina. Am văzut amândoi, spre ușurarea noastră incredibilă, că ceea ce curgea din mine categoric nu era sânge, fiindcă nu avea culoare. În vreme ce examinam cearceaful ud, s-a întâmplat să-i pomenesc lui Steve de crampele menstruale, printre altele. El a fost cel care a sugerat că intrasem în travaliu, că mi se rupsesse apa și că, da, era prea devreme dar se întâmpla, așadar iată de ce era patul ciuciulete.

Am refuzat să accept această realitate. Nu era adevărată, fiindcă nu era momentul. Evident, bebelușul lovise vezica, ceea ce mă golise de pipi – deoarece eu auzisem recent că i se întâmplase exact acest lucru unei femei foarte însărcinate, în timp ce făcea cumpărături la băcănie. După care m-am ghemuit în pat așezată-n patru labe, mi-am îndesat nasul în cearceaful ud și am insistat ca Steve să vină lângă mine ca să miroasă și el. Eram destul de sigură că detectasem un iz clar de urină.

Carol Burnett spune așa: comedia înseamnă tragedie plus timp. Dacă aș fi fost o muscă pe tavan, aș fi observat de sus o scenă extrem de hilară – pe noi amândoi, ghemuiți ca niște ogari deasupra patului, cu nasurile înfundate în lenjerie și scoțându-le de acolo doar cât să respirăm o gură de aer proaspăt în vreme ce ne contraziceam unul pe altul dacă simțiserăm, sau nu, miros de pipi. Am sunat doctorul, care a spus că trebuie să ne vedem imediat la spital.

Stând sub lumina lunii, în fața ușii de spital, toată frica m-a părăsit. În locul ei, am simțit o inefabilă tristețe, cum nu mai simțisem vreodată. M-am întors spre Steve și i-am spus:

„Îmi pare rău!“ El m-a strâns în brațe și mi-a spus că mă iubește și că știe că nu era vina mea. Dar eu știam că era. Știam că tocmai făcusem cea mai mare prostie din lume. Miza nu fusese nicicând mai ridicată, iar eu nici măcar nu putusem să duc sarcina la termen.

* * *

Travaliul e o experiență care implică toată ființa ta, iar cuvântul a fost bine ales. După ce s-a stabilit că voi merge înainte cu nașterea naturală, m-am afundat integral în asta. Mi-am pus emoțiile deoparte, ca un atlet care concurează într-o competiție majoră. Obstetricianul meu a spus că un elicopter stătea pregătit de zbor, în caz că bebelușul ar fi avut nevoie să fie transportat la unitatea de terapie intensivă a centrului medical din Kansas City. Toată lumea se aștepta la un nou-născut prematur mititel de circa 1,8 kg. Eu îmi imaginam unul și mai mic, deoarece – dacă mă așezam culcată pe spate și priveam în jos – nu păream însărcinată deloc.

Nu mai puteam face nimic altceva decât să-l ajut să vină pe lume. Am fost copleșită de senzațiile fizice ale evenimentului, dar totul a mers ca pe roate. Curând, am fost dusă pe un pat mobil de spital și mutată dintr-o cameră mică și întunecată într-alta mare și inundată de lumina soarelui. Îmi amintesc organismul opintindu-se pentru mine, cât de captivă eram în tot acest proces, iar apoi cel mai frumos bebeluș pe care ți l-ai putea imagina vreodată. Cel mai frumos bebeluș *mare*.

Nu-mi venea să-mi cred ochilor. Mi-a trecut prin cap că, poate, era numai de mărimea unui hamster și că, în negarea ei psihotică, mintea mea îi amplificase dimensiunile până la cele ale unui copil normal. Deci, mi-am ținut respirația și am așteptat ca cineva să vorbească. Apoi doctorul a spus: „Dar știi că-i mare!“, iar altcineva a remarcat: „Ei bine, ia

uitați-vă la acest băiețel perfect!“ Steve nu-și mai încăpea în piele de bucurie, iar eu – dacă am simțit vreodată în viață fericirea completă – pot spune că atunci a fost.

Matthew Rubin Lerner avea 51 cm lungime și cântărea 3,350 kg. Arăta ceva semne de prematuritate (trei ani mai târziu, fratele lui, Ben, avea să cântărească 4,2 kg), dar nu venise pe lume nici pe departe atât de timpuriu pe cât calculaserăm noi toți. După asta, a fost preluat de asistente și ultimul lucru pe care l-am auzit a fost că înregistrase 9 puncte din 10 la scorul Apgar. Nu știam ce însemna asta, dar, imaginându-mi că luase un A la primul său test, în timp ce el părăsea încăperea pentru analize, eu m-am umplut de mândrie că deja se distinsese într-un fel foarte științific.

Prima mea sarcină m-a învățat fundamentele maternității. Am înțeles că, deși nu deținem controlul asupra a ceea ce i se întâmplă copilului, acest lucru nu ne va diminua neapărat sentimentele de vinovăție și responsabilitate; că problemele de viață și de moarte sunt un joc al sortii; și că cele mai multe temeri ale noastre nu se vor concretiza niciodată (deși se întâmplă lucruri rele pe care nu reușim să le anticipăm). Acestea sunt lecțiile esențiale ale maternității, care s-au repetat din nou și din nou în toată perioada cât mi-am crescut copiii, iar universul mi le-a pus în față încă de la bun început.